

Mededeelingen

NATUUR EN CULTUUR

door

B. Stoffel.

In het natuurbosch in Noord-Europa dat thans nog slechts in reservaten te vinden is, groeit nog geen 50 % der boomstammen die in het cultuurbosch voorkomen en veel van deze stammen zijn er krom en beschadigd, omringd door struikgewas.

Hoog opgeschoten oude fijnsparren zijn omringd door hun nageslacht in dichte groepen, reeds 60 jaar en ouder, maar door den dichten stand langzaam gegroeid en op borsthoogte slechts 12 tot 16 cm dik. Uit deze groepen werden vroeger de sparren voor export geslagen en sedert onheugelijke tijden hebben de boeren in Noord-Europa hun akkerland daarmee afgerasterd tegen vee en elanden.

Het maken van deze hekken (gärdesgård), is thans vervangen door palen en prikkeldraad, evenals in ons land; de houtverspilling aan deze hekken werd in de laatste jaren te zeer in 't ooglopend.

Deze langzaam groeiende fijnsparren zijn de grondstof geworden voor de papier en kunstzijde industrie in Zweden. Geen ander land kan deze grondstof in de zelfde kwaliteit voortbrengen, zoolang men daar de ontwikkeling in dichte groepen laat voortduren.

In het cultuurbosch streeft men naar snellen groei door sterke dunning en spoediger opbrengst, waardoor de kwaliteit minder wordt.

In vroeger jaren vermoedde ik dat de vruchtbare grond van het natuurbosch de fijnsparren in staat stelde zoo lange jaren in dichten stand te blijven doorgroeien zonder af te sterven, maar ik meen dat er ook andere invloeden zijn.

Sedert ik de lectuur van de uitkomst der proeven van den landbouwconsulent Ir Cleveringa onder de oogen kreeg, kwam ik tot het inzicht dat de bodemfauna (het microbenleven) veel grooter invloed op de groeikracht uitoefent dan de minerale rijkdom van den grond.

De jaarlijksche boschafval van de boomen en heesters versterkt de bodemfauna in hooge mate. Zoolang natuurrampen wegblijven die het evenwicht in vocht en droogte, in den grond kunnen verstoren, zal de vruchtbaarheid voortduren.

Ir Cleveringa verkrijgt deze constante vruchtbaarheid door stal- en compostbemesting met een aanvulling van kunstmest. In onzen boschbouw op het arme heidezand wordt de invloed van kunstmest geringer naarmate organische stoffen ontbreken.

Alles wijst er op dat het bacterieleven in den grond de eerste voorwaarde voor groeikracht is en dat dit leven door zombestraling verdwijnt.

Toen de korrelmest A.S.F. in den handel kwam dacht ik dat nu het vraagstuk der bemesting was opgelost en in mijn tuin heb ik vele jaren lang de aardbeiplanten en frambozen met uitsluitend A.S.F. bemest. De resultaten waren dat in den aanvang 2 of 3 jaar lang de oogst niets te wenschen overliet, maar naarmate de invloed van vroeger gegeven organische mest verminderde, baatte de vergrootte kunstmestgave niet en ik ontdekte steeds erger wordende ziekteverschijnselen in de planten. Ten einde raad ging ik eenige malen naar den proeftuin in Wageningen, waar Prof. Sprenger mij zeer welwillend te woord stond en mij vertelde dat in den proeftuin in hoofdzaak slechts stalmest werd gebruikt en in geringe mate kunstmest.

Ik werd toen overtuigd van de belangrijke ontdekkingen van Ir Cleveringa. De omzettingmicroben verdwijnen als organische bemesting aan den grond onthouden wordt; in den boschbouw is de jaarlijksche afval gelijk aan de stalrest of compost op den akker. Op den akker is de volledige beschaduwing van den grond door een gewas, gelijk aan de beschaduwing in het bosch, door den opstand in zijn geheel.

Wanneer onder den boschgrond geen verharde bank voorkomt, is diep ploegen of spitten onnoodig en in landbouw evenmin. De bodemfauna bewerkt den grond beter dan kostbare machines, maar men moet in den boschbouw geduld oefenen en bij het waarnemen van moeilijkheden door ziekteverschijnselen en parasietenschade altijd den-

ken aan verkeerde behandeling van bosch en algemeene plantengroei door den mensch als oorzaak. Wij eischen van de natuur dikwijls meer dan deze in staat is te geven en nemen maatregelen waarvan de gevolgen eerst veel later worden opgemerkt. Toen ik op onderzoek uitging naar tuinbezitters waarvan ik wist dat deze uitsluitend stal-mest en geen kunstmest gebruikten, vond ik bij geen van allen de moeilijkheid met ziekten, die mij zoozeer verontrustte.

Ik wist toen dat kunstmest naast voedsel ook medicijn voor de planten is en de blijvende vruchtbaarheid in de eerste plaats in de organische bemesting moet gezocht worden.

Bij bebossching van heide- en stuifzand gaat een menschenleven voorbij vóór het doel „boschgrondvorming" bereikt is. De mijnhoutbosschen die reeds eenige eeuwen geleden werden gezaaid of geplant hebben nimmer blijvend bosch tot stand kunnen brengen. In West-Europa is slechts het gemengde bosch de meest natuurlijke begroeiing.

Ik herinner mij nog levendig hoe Forstmeister Dr Erdmann bij een van zijn bezoeken aan ons land opmerkte dat hij hier geen grond had aangetroffen waar bosch niet zou willen groeien, maar dat men op den armsten grond niet moet beginnen met boschplantsoen maar met een plantengroei die de omgewerkte grond beschermt tegen de zonbestraling en na eenige jaren komt dan het boschplantsoen aan de beurt.

Bij de bebossching van heide en stuifzand is het verlangen naar „spoedige" rente-opbrengst van ingestoken kapitaal dikwijls de oorzaak geweest van mislukking. De natuur heerscht en houdt geen rekening met 's menschen verlangens. Ons nageslacht zal glimlachen om onze naïeve pogingen tot natuuroverheersching.

ZAADWINNING EEN EERSTE VEREISCHTE.

Het belangrijkste zaad, dat nu spoedig kan worden gewonnen, is dat van *groveden*. Na 15 November begint de pluk van de kegels. Het is werkelijk uitermate belangrijk, dat ieder er toe medewerkt, dat zooveel mogelijk alle kegels, die te krijgen zijn, worden geplukt en geëest, want er zijn voor het boschbouwherstel de eerstvolgende jaren honderden kilogrammen zaad nodig. Het eesten kan geschieden in de eestbedrijven, waar de temperatuur wordt beheerscht, want die mag niet hooger zijn dan 48° C, daar anders de kiemkracht te zeer wordt aangetast. Bij eventueele overbelasting van deze bedrijven kan men ook zijn toevlucht nemen tot zoogenaamd pleineesten, dus in het voorjaar in de zon op een geschikte vloer. Tot zolang moet men de kegels op een zolder bewaren, maar daarbij moet men er steeds op bedacht zijn, dat zij niet gaan broeien. Dat is nogal bewerkelijk, daar men de kegels dan vaak moet omscheppen.

Er is dit jaar een matige oogst binnen te halen. Men hoeft niet bang te zijn te veel te verzamelen, daar men het droge zaad in luchtdichte en koel bewaarde bussen of flesschen jaren op kiemkracht kan houden. Voorraadvorming is zelfs zeer gewenscht, daar er ook jaren van misoogst kunnen komen.

Bij aankoop van zaad is het wel gewenscht op de herkomst te letten en levering onder zegel van de Vereeniging W.H.G. (Vereeniging tot waarborg van de herkomst van zaad en planten van den *groveden*) te eischen, daar men anders gevaar kan loopen later planten te zien opgroeien, die geen goed bosch zullen vormen.

Er is ook zaad te winnen van Oostenrijksche- en Corsicaansche den, ofschoon de wingebieden soms nog mijnengevaar opleveren. Het is wel zaak om ook van deze houtsoorten te plukken wat men plukken kan. Tijd van plukken en wijze van verdere behandeling als bij *groveden*.

Ook kan nog worden uitgezien naar de weinige te winnen kegels van groene douglas, Japansche lariks en fijnspar. Zie daarover in het vorig tijdschriftnummer. Ook andere zaden kunnen van beteekenis zijn, zooals *Tsuga heterophylla* (*Merfensiana*), de mooi rechtopgroeijende *Tsuga*, die dit jaar goed schijnt te dragen en *Thuja plicata* (*gigantea*).

OOGSTVERWACHTING VAN ONZE BOOMZADEN.

De oogstverwachting voor het seizoen 1944/1945, opgemaakt door het Staatsbosch-beheer, kon verleden jaar niet worden gegeven en ook dit jaar is het geven van een oogstverwachting 1945/1946, zoodaens we dat gewend waren niet tijdiger mogelijk geweest en nog zijn van verscheidene medewerkers de gegevens niet ingekomen. Voor de volledigheid geven we hierbij de gegevens over beide jaren tegelijk. In de opgenomen groote tabel komen van de dennensoorten tweemaal gegevens voor over het

Boomsort	Friesland, Drenthe en Noordelijk Overijssel	Salland, Twentje en de Geldersche Achterhoek	Duinstreek	Utrecht	Veluwezoom	Midden- en Noord Veluwe	Noord Brabant en Limburg	Aantal berichten	Gemiddelde verwachting voor het land	
									in cijfers	Omschrijving
Groveden										
1944/1945	46	38	55	45	45	46	47	56	46	middelmatic beneden middelmatig middelmatic middelmatic
1945/1946	48	32	52	43	38	50	50	46	44	
1945/1946	49	50	40	40	52	54	59	88	52	
1946/1947	42	51	33	60	60	55	59	57	54	
Oostenrijksche den										
1944/1945	36	10	46	50	50	—	20	13	40	beneden middelmatig beneden middelmatig beneden middelmatig slecht tot ben. middel.
1945/1946	30	10	50	—	—	50	30	9	41	
1945/1946	20	30	48	50	—	35	50	17	40	
1946/1947	10	26	40	40	—	40	40	16	35	
Corsicaansche den										
1944/1945	20	10	43	40	—	—	20	12	32	slecht beneden middelmatig beneden middelmatig slecht tot ben. middel.
1945/1946	20	10	46	—	—	50	30	9	37	
1945/1946	20	20	48	50	—	40	40	14	40	
1946/1947	10	40	35	40	—	40	43	14	36	
Fijnspar										
1944/1945	13	26	—	30	38	21	10	33	23	zeer slecht slecht tot zeer slecht
1945/1946	15	27	—	24	34	18	35	49	25	
Groene douglas										
1944/1945	20	23	—	27	32	15	40	33	22	zeer slecht slecht
1945/1946	10	31	—	24	40	23	36	46	27	
Jap. lariks										
1944/1945	16	20	60	26	50	23	40	33	26	slecht slecht
1945/1946	21	29	50	30	37	21	45	46	31	
Zomereik										
1944/1945	66	55	51	58	61	55	63	59	59	vrij goed middelmatic
1945/1946	53	60	26	41	36	47	58	92	51	
Amerik. eik										
1944/1945	20	38	50	45	58	40	47	42	42	beneden middelmatig middelmatic
1945/1946	42	55	—	58	44	41	62	75	52	
Beuk										
1944/1945	28	52	23	36	42	33	37	48	35	slecht tot ben. middel. zeer slecht tot slecht
1945/1946	22	26	20	22	30	20	31	65	25	
Ruwe berk										
1944/1945	40	46	44	45	67	53	38	57	47	middelmatic middelmatic
1945/1946	55	57	36	54	58	45	49	82	51	
Zwarte els										
1944/1945	55	33	54	53	56	60	45	28	47	middelmatic middelmatic tot vrij goed
1945/1946	50	62	55	65	55	56	55	51	56	
Witte els										
1944/1945	50	26	40	50	52	45	42	29	45	middelmatic middelmatic
1945/1946	44	47	50	70	53	60	56	45	53	

jaar 1945/1946. Dit zijn achtereenvolgens de taxaties van najaar 1944 en najaar 1945, waardoor we eenigermate het belang kunnen zien van de taxatie van de oogst van een seizoen vooruit; wat de gemiddelden betreft scheelt dat niet zooveel met de taxatie in het eigenlijke oogstjaar. Van de houtsoorten zijn zeeden, bergden en zachte berk vervallen en is Japansche lariks toegevoegd. Van de zeven landelijke waarnemingsgebieden zijn hieronder de aantallen ontvangen oogstverwachtingsberichten genoemd over beide jaren:

	1944/1945	1945/1946
1. Friesland, Drenthe en Noordelijk Overijssel	14	20
2. Salland, Twente en de Geldersche Achterhoek	6	13 ^a
3. Duinstreek	11	9
4. Utrecht	6	7
5. Veluwezoom	7	7
6. Midden- en Noord-Veluwe	14	17
7. Noord-Brabant en Limburg	9	30
	67	111
Geheel land	67	111

Zooals gewoonlijk zijn er slechts weinig berichten over den Oostenrijkschen- en den Corsicaanschen den beschikbaar, toch geven zij wel eenigermate een beeld van de juiste verwachting. De bewerking van de gegevens is op dezelfde wijze geschied als in de voorgaande jaren. De berichtgevers hebben den vermoedelijken oogst geschat in procenten van den maximalen oogst, waarbij de volgende waardeering geldt: 90 = buitengewoon goed, 80 = zeer goed, 70 = goed, 60 = vrij goed, 50 = middelmatig, 40 = beneden middelmatig, 30 = slecht, 20 = zeer slecht en 10 = misoogst. Overigens spreken de cijfers uit de tabel voldoende. Voor het overzichtelijke van het geheel is in de laatste kolom nog eens de zoo juist vermelde karakteriseering herhaald.

LET OP DE HERKOMST VAN HET BOSCHPLANTSOEN.

Het is van zeer groot belang aandacht te schenken aan de herkomst van het boschplantsoen. Juist nu is men door de groote behoefte aan plantsoen er licht toe geneigd het hiermede niet al te nauw te nemen. Het zou zeer te betreuren zijn als wij ten gevolge daarvan later wederom tot de ervaring zouden geraken, dat wij boschden tot stand hadden gebracht zonder behoorlijke groei-kracht.

Daarom is het noodig, dat bij de aflevering van gekochte grovedennen, Oostenrijksche- en Corsicaansche dennen, het begeleidende zegel van Vereeniging W.H.G. (Vereeniging tot waarborg van de herkomst van zaad en planten van den groveden) wordt geëischt, daar men anders wellicht planten kan krijgen van uit België ingevoerde partijen, waarvan de herkomst onbekend is.